

vakantiespreiding in de eerste plaats voor de toerist-verbruiker

Dr. N. Vanhove,

Adjunkt-Direkteur WER-WES

Een voorstel dat vorm krijgt

In december 1974 werden te Nieuwpoort op de persdag van Westtoerisme de resultaten bekend gemaakt van het voorstel van het Westvlaams Economisch Studie bureau om tot een betere vakantiespreiding te komen. Dit voorstel werd begin dit jaar in een uitgebreider WES-studie gepubliceerd (zie Dr. N. Vanhove : Vakantiespreiding. Een nieuw voorstel voor België - Facetten van West-Vlaanderen, nr 6). Het voorstel houdt in essentie een alternatieve gedekaleerde school- en werkregeling in voor het nederlandstalig en franstalig gedeelte van ons land. Om de beurt (per periode van 3 jaar) zouden de schoolvakanties in de nederlandstalige scholen en de noodzakelijke tijdelijke sluitingen van de ondernemingen voor verlofdoeleinden in Vlaanderen, enerzijds, en de schoolvakanties in franstalige scholen en noodzakelijke tijdelijke sluitingen van ondernemingen in Wallonië en Brussel-Hoofdstad, anderzijds, plaatsgrijpen tijdens de periodes 15 juni - 15 augustus en 15 juli - 15 september. Hierdoor wordt het hoogseizoen met een maand verlengd. Door de heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen en als dusdanig verantwoordelijk voor het toeristisch beleid, werd eind juli een vrij analoog voorstel, als resultaat van de eerste werkzaamheden van een Interministeriële Kommissie, aan de pers bekend gemaakt. Dit herhaalde de heer J. Chabert op 20 oktober 1975. Reeds voorheen had de heer J. Chabert in zijn nota inzake het toeristisch beleid zeer sterk de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van een grotere vakantiespreiding. Ook de heer H. De Croo en de heer A. Humblet, Ministers van Nationale Opvoeding, hebben zeer recent gewezen op de noodzaak van een betere vakantiespreiding. Hoewel hun voorstel enigszins afwijkt van het WES-voorstel en het voorstel van de heer J. Chabert, wordt eveneens de periode 15 juni - 15 september als nieuwe hoogseizoen-periode vooropgesteld.

Men kan stellen dat de vakantiespreiding 15 jaar na de gekende akties van het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme, terug in de aktualiteit komt. In de eerste helft van december zal een Interministeriële Kommissie een definitief advies uitbrengen bij de Ministers van Nationale Opvoeding, Arbeid en Verkeerswezen.

Noodzakelijkheid

Een grotere vakantiespreiding is niet enkel een « must » voor de toeristische sektor in ons land. Uiteraard is de toeristische sektor hierin sterk geïnteresseerd. Vele toeristische investeringen door de private sektor zijn afhankelijk van de verlenging van het hoogseizoen. De groep die evenwel het meest voordeel moet halen uit de vakantiespreiding zijn de vakantiegeers, onafgezien waar ze hun vakantie doorbrengen. De toerist als verbruiker is het slachtoffer van de overdreven konzentraties van de vakanties. Dit betreft niet enkel de 40 % van de bevolking die vakantie neemt, doch ook de vele honderdduizenden die hun verlof doorbrengen onder de vorm van daguitstapjes. Het zijn vooral de lagere inkomenklassen, de gezinnen met kinderen en de onderwijssektor die het gelag van de konzentratie betalen. Dit jaar hebben zij dit nog meer dan voorheen ondervonden. Dit uit zich in te hoge seizoenprijzen, in overdreven drukte op de stranden, de kunststeden, musea en wegen, in een zwakke toeristische service en tenslotte gepollueerde toeristische plaatsen. Een CBS-enquête in Nederland in 1971 wees uit dat 61 % van de hoogseizoengebonden personen vakantie zouden nemen buiten het huidige hoogseizoen indien dit kon. De verwachte verhoging van de vakantieparticipatie van de bevolking zal deze nadelige faktoren enkel maar verscherpen. Thans neemt 40 % van onze bevolking vakantie. Dit percentage gaat naar 50 % in 1980. Hiermede blijven we nog ver beneden het verzadigingspunt. Hierbij spreken we nog niet over de tweede vakantie.

De vakantiekonzentratiekwaal laat evenmin de publieke sektor onaangeroerd. Vele publieke toeristische investeringen kennen een onderbezetting, wegen en autowegen worden verbreed om enkele peakdagen op te vangen, in de toeristische plaatsen veroorzaakt de konzentratie zeer zware gemeentelijke uitgaven. Doch ook het bedrijfsleven is gevoelig voor het vraagstuk van de vakantiekonzentratie. Meerdere bedrijfsleiders zijn er zich van bewust dat de grotere spreiding uiteindelijk voordelen met zich brengt.

De essentie van het voorstel

Het voorstel tot grotere vakantiespreiding houdt twee essentiële punten in.

In de eerste plaats wordt ons land in twee zones — noordelijk en zuidelijk — opgedeeld waarbij de schoolvakanties van de ene zone aanvangen op 15 juni en eindigen op 15 augustus en voor de andere zone aanvangen op 15 juli en eindigen op 15 september.

In de tweede plaats moeten de jaarlijkse noodzakelijke bedrijfssluitingen in elke zone plaatsgrijpen *tijdens dezelfde periode als de schoolvakanties* van die zone. Dit voorstel heeft, in tegenstelling met andere Westeuropese landen, zowel betrekking op de schoolvakantieregeling als op de werkregeling in de bedrijven. *School- en bedrijfsvakanties moeten op elkaar zijn afgestemd.* Hierdoor worden terzelfdertijd twee belangrijke oorzaken van de vakantie-konzentratie fel afgezwakt. Meteen zullen de personen die niet gebonden zijn aan het huidige hoogseizoen — en dit geldt voor circa één derde — doch in de praktijk voor circa twee derden toch willen vakantie nemen in juli of augustus, gedeeltelijk afvloeien naar juni en september. Hiervoor zijn drie argumenten aan te halen : (a) de psychologische druk om juli en augustus te verkiezen als vakantiemaand zal afnemen, (b) ouderen die meereizen met hun gehuwde

Foto : Archief Westtoerisme

kinderen zullen automatisch afvloeien en (c) meerdere personen werkzaam in de tertiaire sektor zullen de economische band met het huidige hoogseizoen voelen verzwakken. Dit alles wijst er op dat zeer vele elementen aan elkaar gebonden zijn. Een wezenlijke oplossing is enkel te vinden wanneer men naar de kern van het probleem doordringt. Hierdoor komt een kumulatief proces in beweging.

Komplementaire maatregelen

Het voorstel moet worden aangevuld door een aantal komplementaire maatregelen. 'Komplementair' beduidt evenwel dat zij niet in de plaats kunnen komen van het hoofdvoorstel. De komplementaire maatregelen zijn in vier hoofdgroepen in te delen: (a) institutionele factoren, (b) publicitaire acties, (c) toeristische begeleidingsacties in de toeristische zones en (d) toeristische bedrijfseconomische middelen. Tot de institutionele factoren zijn te rekenen het stimuleren van de brugvormingen in het voorseizoen, het invoeren van het zomerruur, het instellen van een minimum bezettingsgraad in de overheidsdiensten, een vaste datum voor Pasen tussen 7 en 15 april. (De Katholieke Kerk overweegt een dergelijke maatregel vanaf 1977.)

De publicitaire acties spreken voor zichzelf. De voordelen van de juni- en septembervakantie moeten tot vervelens toe benadrukt worden. De publicitaire acties zullen eveneens de vakantieconcentratie in het hoogseizoen afzwakken. Indien het nieuwe voorstel in toepassing wordt gebracht, moeten de toeristische gemeenten onmiddellijk de nodige begeleidingsacties op touw zetten, onder meer op het vlak van de feestelijkheden, het onthaal en de infrastructuur. De partikuliere sektor mag hierbij niet achterblijven. We twijfelen er niet aan dat de toeristische gemeenten en de partikuliere sektor dadelijk gunstig zullen reageren. De bedrijfseconomische maatregelen slaan voornamelijk op het prijsbeleid. Het nut van een meer uitgesproken prijsdifferentiatie tussen off-season, voorseizoen en hoogseizoen is nog onvoldoende ingezien door de partikuliere sektor.

Misverstanden

De reacties op het voorstel tot grotere vakantieverspreiding, zoals dit werd geformuleerd door Minister J. Chabert en het WES, werden globaal genomen gunstig onthaald in werknemers- en werkgeverskringen. Reacties bleven niet uit en dit was trouwens te verwachten. Vele reacties berustten evenwel op misvattingen. Laat ons toe enkele misverstanden uit de wereld te helpen.

1. Er werd gesteld dat het zonevoorstel geen volledige oplossing inhoudt. Deze opmerking is juist voor zover men enkel denkt aan de schoolvakanties. De bedoeling is evenwel de *schoolvakanties* en de *werkregeling* in de bedrijven te koppelen. In een eerste fase denkt men aan de schoolvakanties. Het is duidelijk dat de werkregeling in de bedrijven hierop onmiddellijk moet en zal volgen.

2. In bepaalde kringen wordt de kommunautaire regeling verweten. Het is geenszins de bedoeling de vakantieverspreiding aan het *kommunautair* dossier toe te voegen. De indeling volgens taalregime is geïnspireerd op vier grondgedachten of factoren.

(a) Primo moet men vermijden dat kinderen van eenzelfde gezin onder twee verschillende vakantiezones ressorteren. De kans tot de geringste overlapping is enkel te vinden in een zonering volgens taalregime.

Foto : Archief Levi's

(b) Men moet ten tweede vermijden dat kinderen van verhuizende ouders moeilijkheden zouden ondervinden bij ongelijke lengte van schooljaren. Bij een wisseling van de zones om de drie of om de vijf jaar heeft men een iets langer of een iets korter schooljaar. Indien men de indeling volgens taalregime volgt, wordt deze moeilijkheid geminimaliseerd. Dit argument vervalt evenwel wanneer de onderwijssector dit specifiek punt organisatorisch weet op te vangen. Een periode van 3 of 5 jaar is voldoende lang om dit te realiseren.

(c) In de derde plaats moet men vermijden dat de werkende leden van het gezin in een andere vakantiezone vallen dan de schoolgaande kinderen. De voorgestelde indeling Noord-Zuid biedt de garantie om de problemen tot een minimum te herleiden. Voor de probleemgevallen biedt het voorstel Chabert of het voorstel WES een oplossing daar er voor de noordelijke en zuidelijke zone een gemeenschappelijke vakantie maand is voorzien. Vergeten we daarenboven niet dat de bedrijven en de instellingen in Brussel-Hoofdstad hoofdzakelijk behoren tot de handels- en dienstenbranche waarvoor verplichte bedrijfssluitingen zich geenszins opdringen.

(d) In de vierde plaats verzekert deze indeling een goede spreiding van de toeristische vraag over het verlengde toeristische hoogseizoen in de Kustzone en in de Ardennen.

In deze optiek lijkt het niet wenselijk meer dan twee vakantiezones te voorzien. Merk op dat er een rotatiesysteem is voorzien. Dit wil zeggen dat om de drie, vier of vijf jaar de vakantieperiode zou wisselen.

3. Het is evenmin juist te stellen dat tijdens de eerste periode enkel Vlamingen en tijdens de tweede periode enkel Walen aanwezig zullen zijn in de Ardennen en de Kust. Vooreerst is er een periode gemeenschappelijk en in de tweede plaats

is een ruim gedeelte van de vakantiegangers niet gebonden door de schoolregeling of de werkregeling in de bedrijven. De wenselijke kontakten tussen Vlamingen en Walen tijdens de vakanties blijven steeds mogelijk.

4. Ook werd opgemerkt dat België te klein is voor een zonale opsplitsing. Het antwoord hierop is eenvoudig. In Nederland en Zwitserland wordt met nog kleinere zones gewerkt en enkele Duitse vakantiedeelgebieden tellen een bevolking die kleiner of gelijk is aan deze van de voorgestelde Belgische gebieden.

5. Sommigen vrezen een weerstand van de *werknemers-organisaties*. Wij geloven dat dit voorstel juist tegemoet komt aan het bezwaar dat voor enkele jaren tegenover andere voorstellen tot vakantiespreiding werd geuit. Inderdaad garandeert dit voorstel de mogelijkheid dat elk lid van een gezin op hetzelfde ogenblik vakantie neemt. Een gezinsvakantie is gewaarborgd. Daarenboven moeten de arbeiders, lagere bedienden, de gezinnen met schoolgaande kinderen en de gezinnen van personen uit de onderwijs-wereld, het grootste voordeel halen uit de vakantiespreiding.

6. Anderen maken zich zorgen over de reacties bij het *bedrijfsleven* en wijzen op de bindingen tussen de bedrijven. Deze reacties worden vooral in niet-bedrijfskringen geuit. Het is onmogelijk in deze bijdrage de relatie te schetsen tussen bedrijfsleven en vakantiespreiding. Zeer vele aspecten zitten hieraan vast. Onze konklusie is evenwel dat globaal genomen het bedrijfsleven geen nadeel moet ondervinden, integendeel. Dit is ook de mening van Franse experts. Wat het probleem van de interbedrijfslevering betreft is ons antwoord tweevoudig. Primo zijn de ongemakken gemakkelijk door een goede organisatie op te vangen. Trouwens toen de bedrijfssluitingen waren gekoppeld aan de jaarlijkse plaatselijke kermissen werd dit probleem niet geopperd. Indien de bevoorrading zo een essentieel probleem zou zijn, moet elkeen op hetzelfde ogenblik sluiten. Secundo mag men niet vergeten dat het grootste gedeelte van de aankopen geschieden in het eigen gewest of in het buitenland. Ditzelfde geldt voor de export. We maken ons nodeloos zorgen over het ene derde waarop we gedeeltelijk vat hebben en gewagen geen woord over interbedrijfs-levering over de grens heen.

7. In bepaalde kringen wordt gevreesd dat de *prijzen van het voor- en naseizoen* zullen stijgen. Dit zal inderdaad slechts geleidelijk gebeuren in functie van het sukses van voor- en naseizoen. De prijzen in juni en september zullen wel nooit het niveau van de topweken halen. Daarenboven vergeet men drie zaken. In de eerste plaats werden de lage prijzen in het voor- en naseizoen aangewend als lokmiddel waarvan te weinig gebruik werd gemaakt. In de tweede plaats zal de druk op de hoogseizoenprijzen afnemen. In het kader van de prijsbepaling tijdens het hoogseizoen worden in vele gevallen de tekorten van het laagseizoen verhaald op het hoogseizoen. Dit kan vrij gemakkelijk omdat de vraag het aanbod overtreft tijdens het hoogseizoen. Door de vakantiespreiding zal dit veel minder het geval zijn. Zonder vakantiespreiding zullen de hoogseizoenprijzen sterk de hoogte ingaan. Op het huidig ogenblik zijn de arbeiders en de gezinnen met kinderen en de onderwijs-wereld hiervan het slachtoffer. In de derde plaats zijn in België de prijsverschillen tussen hoogseizoen en voorseizoen zeer beperkt in het hotelwezen en op de campings.

Uiteindelijk zal het nieuw prijsgemiddelde voor de periode juni-september ongeveer hetzelfde blijven doch met meer gelijke spreiding over de vier maanden.

8. Bezwaren van klimatologische aard gaan evenmin op. De meteorologische waarnemingen van de jongste 40 jaar werden zorgvuldig bestudeerd. Uit dien hoofde stelt er zich geen enkel probleem om de laatste helft van juni en de eerste helft van september in het hoogseizoen op te nemen. Integendeel juni biedt veel betere klimaatomstandigheden dan het hoogseizoen. Aan degenen die menen dat augustus te warm is voor het hernemen van de klassen moet worden signaleerd dat voor niemand de scholen vóór 15 augustus aanvangen. Dit is wel het geval in Nederland en vele deelstaten van Duitsland.

9. Bepaalde voorstellen op het vlak van de onderwijs-vernieuwing zijn oorzaak van nieuwe verwarringen. Men verwacht de schoolverlofspreiding met de vakantie-spreiding. Wij zijn evenwel geen voorstander van een inkorting van het groot verlof ; dit zou leiden tot een chaos van vakantieconcentraties. Het verschuiven van het schooljaar met veertien dagen in de ene richting en veertien dagen in de andere richting kan geen pedagogische bezwaren oproepen. De top-dagtemperaturen tijdens juni, juli, augustus en september liggen dicht bij elkaar. Trouwens het is algemeen bekend dat juni in België uit klimatologisch oogpunt de beste maand is. In West-Duitsland staat men in elk land met veel grotere tijdsverschuivingen voor de schoolvakanties en liggen de zomertemperaturen veel hoger dan bij ons. Nochtans functioneert het systeem goed. Daarenboven doen deze verschuivingen zich veel frekwenter voor in West-Duitsland dan in het WES-voorstel. Gedurende een periode van drie jaar heeft men voldoende tijd om het tijdsverschil organisatorisch op te vangen.

10. Ook wordt het probleem van de *ongelijke lengte* van de schooljaren opgeworpen. Door het rotatiesysteem stelt het vraagstuk zich slechts om de drie of de vijf jaar. Bij een driejaarlijkse beurtrol heeft men na zes jaar net hetzelfde aantal schoolweken. Ook hier kan een goede organisatie veel opvangen. Hoeveel wordt er thans onderwezen tijdens de laatste twee weken van juni ?

11. Men heeft er ook in bepaalde kringen op gewezen dat economische motieven aan de basis liggen van het voorstel. Niemand kan loochenen dat er economische factoren een rol spelen. Een miljarden-kapitaal van de gemeenschap wordt inderdaad thans slecht gebruikt. We willen echter benadrukken dat de groep die het grootste voordeel moet halen uit de vakantiespreiding de *konsument is als toerist of als exkursionist*. Men moet stellen 'vakantiespreiding in de eerste plaats voor de toerist-verbruiker'.

12. Tenslotte willen wij er op wijzen dat de voorgestelde regeling geenszins de 'vrijheid' aantast. Het gaat enkel om een verschuiving in de tijd. Door de grotere spreiding zal de toerist een grote 'toeristische vrijheid' verkrijgen.

Wij zijn ervan overtuigd dat door een goede kennis van de problematiek en de gunstige gevolgen van de grotere vakantiespreiding de onderwijssektor, de werkgevers- als de werknemersorganisaties, zich positief zullen opstellen tegenover het probleem van de excessieve concentratie van de vakanties. Informatie lijkt inderdaad zeer belangrijk. Op de vele voorlichtingsvergaderingen waaraan het WES medewerkte, werden zeer veel misverstanden uit de weg geruimd. De toepassing van het voorstel zal een 'vakantie-chaos' vermijden. De beslissing moet tijdig worden genomen opdat de vakantiegangers zonder problemen hun vakantie voor 1977 kunnen voorbereiden. Laten we hopen dat 1977 het startjaar wordt van een doortastende vakantiespreiding in het belang van de toerist die recht heeft op een volwaardige vakantie.